

Sprawa C-602/23

Streszczenie wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym zgodnie z § 98 ust. 1 regulaminu postępowania przed Trybunałem

Data wpływu:

3 październik 2023 r.

Oznaczenie sądu odsyłającego:

Verwaltungsgerichtshof (Austria)

Data wydania postanowienia o wystąpieniu z wnioskiem o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym:

20 wrzesień 2023 r.

Strona wnosząca skargę rewizyjną:

Finanzamt für Großbetriebe

Współuczestnik:

Franklin Mutual Series Funds – Franklin Mutual European Fund in San Mateo

Przedmiot postępowania głównego

Ograniczenie swobody przepływu kapitału – Brak zwrotu podatku od zysków kapitałowych – Zachowanie wyważonego podziału kompetencji podatkowych

Przedmiot i podstawa prawna odesłania

Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym, art. 267 TFUE

Pytania prejudycjalne

1. Czy przepis taki jak § 188 InvFG 2011, który powoduje, że podmioty zagraniczne porównywalne z krajową korporacją są wyłączone ze zwrotu podatku od zysków kapitałowych w Austrii, jeżeli materialnie odpowiadają UCITS w rozumieniu dyrektywy 2009/65/WE i w związku z tym nie mogą działać w kraju w formie korporacji, ponieważ w Austrii dla takich podmiotów jest przewidziana jedynie forma prawna transparentnego funduszu specjalnego, stanowi ograniczenie swobodnego przepływu kapitału w rozumieniu art. 63 TFUE?

2. W przypadku odpowiedzi twierdzącej na to pytanie: Czy istnieje obiektywnie porównywalna sytuacja między z jednej strony krajową korporacją, która inwestuje swoje aktywa na zasadzie dywersyfikacji ryzyka, ale nie stanowi UCITS ze względu na brak kapitału pozyskanego w drodze emisji publicznej i w związku z tym może działać również w kraju w formie korporacji, a z drugiej strony zagraniczną spółką inwestycyjną, która ze względu na kapitał pozyskany w drodze emisji publicznej byłaby UCITS zgodnie z regulami krajowymi i w związku z tym nie mogłaby działać w kraju w formie korporacji?

3. W przypadku odpowiedzi twierdzącej na to pytanie: Czy uzasadnieniem ograniczenia swobodnego przepływu kapitału jest zachowanie zrównoważonego podziału kompetencji podatkowych, ponieważ § 186 i § 188 InvFG 2011 mają na celu zapewnienie, że ani krajowy, ani zagraniczny fundusz publiczny nie może mieć podatkowego efektu osłonowego w odniesieniu do posiadaczy jednostek uczestnictwa i w związku z tym zwolnienie z podatku od zysków kapitałowych powinno mieć miejsce wyłącznie na poziomie posiadaczy jednostek w tych przypadkach, w których Austria zrzekła się prawa do opodatkowania w umowie o unikaniu podwójnego opodatkowania?

Powołane przepisy prawa Unii

Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/65/WE z dnia 13 lipca 2009 r. w sprawie koordynacji przepisów ustawowych, wykonawczych i administracyjnych odnoszących się do przedsiębiorstw zbiorowego inwestowania w zbywalne papiery wartościowe (UCITS), art. 63 TFUE

Powołane przepisy prawa krajowego

Paragraf 2, § 3, § 46, § 186, § 188 InvFG 2011 (Investmentfondsgesetz 2011 [ustawy o funduszach inwestycyjnych z 2011 r.]) w brzmieniu BGBl.

I nr 77/2011, § 93 EstG (Einkommensteuergesetz [ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych]), § 21 KStG 1988 (Körperschaftsteuergesetz 1988 [ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych z 1988 r.]

Paragraf 186 InvFG 2011 stanowił: „(1) Wypłacone zyski z dochodów [...] pomniejszone o związane z nimi wydatki funduszu inwestycyjnego stanowią podlegający opodatkowaniu dochód posiadacza jednostek uczestnictwa. [...]”

Paragraf 188 InvFG 2011 przewidywał: „Przepisy § 186 mają także zastosowanie do zagranicznych funduszy inwestycyjnych. Za taki fundusz uważa się, bez względu na formę prawną, aktywa podlegające prawu obcemu, które są inwestowane zgodnie z ustawą, statutem lub faktyczną praktyką na zasadzie dywersyfikacji ryzyka. [...]”

Paragraf § 21 ust. 1 pkt 1a KStG 1988 stanowi:

„1a. Podatnikom podlegającym ograniczonemu obowiązkowi podatkowemu mającym siedzibę w państwie członkowskim Unii Europejskiej lub państwie należącym do Europejskiego Obszaru Gospodarczego, z którym zawarta została umowa o kompleksowej pomocy administracyjnej i egzekucyjnej, na wniosek zwraca się podatek od zysków kapitałowych z tytułu uzyskanych przez nich dochodów [...], jeżeli podatek od zysków kapitałowych nie może zostać zaliczony na podstawie umowy o unikaniu podwójnego opodatkowania w państwie siedziby. Podatnik musi przedstawić dowód, że podatek od zysków kapitałowych nie może zostać zaliczony w całości lub w części”.

Powołane orzecznictwo Unii

Wyrok z dnia 10 kwietnia 2014 r., Emerging Markets Series of DFA Investment Trust Company, C- 190/12, EU:C:2014:249

Wyrok z dnia 21 czerwca 2018 r., Fidelity Funds i in., C- 480/16, EU:C:2018:480

Wyrok z dnia 20 września 2018 r., EV, C- 685/16, EU:C:2018:743

Wyrok z dnia 4 października 2018 r., Komisja/Francja (zaliczka na poczet podatku od dochodów kapitałowych), C- 416/17, EU:C:2018:811

Wyrok z dnia 7 kwietnia April 2022 r., Veronsaajien oikeudenvolvontayksikkö (zwolnienie z podatku funduszy inwestycyjnych utworzonych w formie kontraktowej), C- 342/20, EU:C:2022:276

Zwięzłe przedstawienie stanu faktycznego i przebiegu postępowania

- 1 Współuczestnik jest spółką inwestycyjną z siedzibą w USA. Jest ona tak zwaną „series” – a więc odrębną częścią aktywów – należącą do trustu z siedzibą w USA

(Delaware). Zgodnie z prawem Stanów Zjednoczonych (Delaware Statutory Trust Act, 12 Del. C. §§ 3801 i nast.) trust uważa się za niezależną osobę prawną, która może pozywać i być pozwana. Zgodnie z prawem amerykańskim jest ona cywilnoprawnym właścicielem rzeczonyj odrębnej części aktywów, która podlega przypisaniu współuczestnikowi, i współuczestnik jest ekonomicznym właścicielem tej części aktywów. Zgodnie z prawem amerykańskim każda „series” jest korporacją podlegającą opodatkowaniu. Opodatkowaniu w USA podlegają wszelkie dochody krajowe i zagraniczne, w tym dochody ze zrealizowanych zysków kapitałowych. Przypisanie dochodu posiadaczom jednostek w USA wymaga wypłaty zysków; w przeciwnym razie jest ono dokonywane na rzecz „series” (brak opodatkowania przebijającego). W USA istnieje ulga podatkowa dla „series”: Jeśli wypłacają one co najmniej 90 % swojego dochodu podlegającego opodatkowaniu (z wyłączeniem zrealizowanych zysków kapitałowych), są one uprawnione do uwzględniania wypłat dla celów podatkowych. W ten sposób może zostać obniżony należny federalny podatek dochodowy nawet do zera. Zgodnie z bezspornymi ustaleniami Bundesfinanzgericht (federalnego sądu finansowego) współuczestnik dokonał pełnej wypłaty za rok 2013, w związku z czym w USA nie podlegał uiszczeniu żaden federalny podatek dochodowy.

- 2 Współuczestnik jest funduszem publicznym opartym na zasadzie swobodnej zbywalności, który inwestuje przede wszystkim w europejskie akcje notowane na giełdzie i podlega nadzorowi rynku finansowego w państwie siedziby – zgodnie z zasadami porównywalnymi z europejskimi i krajowymi przepisami o nadzorze. Zarządzanie tym funduszem odbywa się według tych samych zasad i kryteriów inwestycyjnych, co funduszem inwestycyjnym o tej samej nazwie dopuszczonym w Luksemburgu. Działalność odpowiada we wszystkich istotnych aspektach krajowemu funduszowi inwestycyjnemu, a tym samym „przedsiębiorstwu zbiorowego inwestowania w zbywalne papiery wartościowe” (UCITS) w rozumieniu dyrektywy 2009/65/WE.
- 3 W związku z posiadanymi w portfelu udziałami w dwóch austriackich spółkach akcyjnych notowanych na giełdzie w roku kalendarzowym 2013 współuczestnikowi wypłacono dywidendy w wysokości 387 679 EUR. Spółki wypłacające pobrały 25 % podatek od zysków kapitałowych i odprowadziły go do urzędu skarbowego. W 2013 r. pobrana kwota podatku u źródła wyniosła 96 920 EUR.
- 4 Na wniosek współuczestnika Finanzamt (urząd skarbowy) – na podstawie umowy o unikaniu podwójnego opodatkowania zawartej pomiędzy Republiką Austrii a USA – obniżył podatek od zysków kapitałowych do 15 % i zwrócił współuczestnikowi kwotę różnicy (38 768 EUR) na rzecz posiadaczy jego jednostek uczestnictwa będących rezydentami USA w stosunku do podatku od zysków kapitałowych pobranego w wysokości 25 %. W kolejnych wnioskach – opartych na § 21 ust. 1 pkt 1a KStG 1988 – współuczestnik wystąpił we własnym imieniu o zwrot pozostałej części podatku u źródła od tego samego dochodu za

rok 2013 (58 152 EUR), wobec czego podatek od zysków kapitałowych zostałby w sumie obniżony do zera.

- 5 Finanzamt oddalił wnioski i wskazał w uzasadnieniu, że współuczestnik nie ma siedziby na obszarze UE/EOG. Bundesfinanzgericht (federalny sąd finansowy) również odmówił zwrotu podatku od zysków kapitałowych wyrokiem z dnia 3 października 2017 r.
- 6 Verwaltungsgerichtshof (naczelny sąd administracyjny) uchylił tę decyzję wyrokiem z dnia 13 stycznia 2021 r. ze względu na niezgodność z prawem jej treści, ponieważ dla oceny, czy należy dokonać zwrotu podatku od zysków kapitałowych, należy najpierw ustalić poprzez porównanie typów, czy zagraniczny podmiot jest porównywalny z austriacką korporacją, a w drugim kroku powinno się zbadać przypisanie dochodów. Jeżeli przypisaniu dochodów zagranicznemu podmiotowi stoi na przeszkodzie tylko § 188 InvFG 2011, to ma miejsce ograniczenie swobodnego przepływu kapitału, którego uzasadnienie należy zbadać. W kolejnym postępowaniu Bundesfinanzgericht przyznał współuczestnikowi zwrot spornego podatku od zysków kapitałowych. Przeciwno temu wyrokowi jest skierowana skarga rewizyjna Finanzamt für Großbetriebe (urzędu skarbowego dla dużych zakładów).

Główne argumenty stron postępowania głównego

- 7 Finanzamt für Großbetriebe zasadniczo utrzymuje, że w ramach porównania typów należy uwzględnić okoliczność, że współuczestnik jest również funduszem inwestycyjnym w świetle przepisów nadzorczych jego państwa macierzystego. W obrębie UE współuczestnik podlega jego zdaniem obowiązkowi uzyskania zezwolenia na mocy dyrektywy UCITS. Podmioty krajowe, które z punktu widzenia przepisów nadzorczych były kwalifikowane jako fundusze inwestycyjne i odpowiadały UCITS, podlegały w 2013 r. bez wyjątku transparentnemu opodatkowaniu funduszy. W przypadku podmiotu zagranicznego, który podlega zakwalifikowaniu jako fundusz inwestycyjny również na mocy zagranicznych przepisów nadzorczych i odpowiada UCITS, musi mieć zastosowanie to samo. Nawet w razie uznania porównywalności przepis jest uzasadniony zachowaniem zrównoważonego podziału kompetencji podatkowych, spójności systemu podatkowego i unikania nadużyć.
- 8 Współuczestnik zasadniczo podniósł, że w świetle brzmienia § 21 ust. 1 pkt 1a KStG 1988 ma wprawdzie zastosowanie wyłącznie do podatników podlegających ograniczonemu obowiązkowi podatkowemu, którzy mają siedzibę w państwie członkowskim UE lub w państwie należącym do EOG, jednak – biorąc pod uwagę orzecznictwo unijne dotyczące swobodnego przepływu kapitału zgodnie z art. 63 TFUE – podmiotom z państw trzecich należy również przyznać możliwość ubiegania się o zwrot podatków zapłaconych u źródła.

Zwięzłe przedstawienie uzasadnienia odesłania prejudycjalnego

- 9 Zgodnie z § 2 ust. 2 InvFG 2011 austriackie fundusze inwestycyjne, które należy uznawać za UCITS, mogły być tworzone w świetle przepisów nadzorczych wyłącznie jako fundusze specjalne. Taki fundusz specjalny podlegał przypisaniu danym posiadaczom jednostek zgodnie z § 46 InvFG 2011; sam fundusz specjalny nie miał osobowości prawnej. Dla takich UCITS było przewidziane obligatoryjnie transparentne opodatkowanie funduszy zgodnie z § 186 InvFG 2011. Oznacza to, że sam fundusz nie jest podmiotem opodatkowania, a dochody są przypisywane posiadaczom jednostek uczestnictwa.
- 10 Jeżeli austriacki fundusz inwestycyjny otrzymuje dywidendy portfelowe z tytułu udziałów w austriackiej spółce kapitałowej, dochód nie jest przypisywany pod względem podatkowym funduszowi, lecz posiadaczom jednostek uczestnictwa. Jeżeli posiadacze jednostek uczestnictwa nie mają miejsca zamieszkania w Austrii, otrzymują zwrot podatku od zysków kapitałowych zgodnie z umową o unikaniu podwójnego opodatkowania zawartą z państwem ich miejsca zamieszkania.
- 11 Paragraf 188 InvFG 2011 stanowił, że w przypadku zagranicznych funduszy inwestycyjnych § 186 InvFG 2011, a więc przepis dotyczący transparentnego opodatkowania funduszy, ma zawsze zastosowanie poprzez przypisanie dochodu posiadaczom jednostek uczestnictwa, niezależnie od ich formy prawnej, jeżeli aktywa podlegające prawu obcemu były inwestowane zgodnie z ustawą, statutem lub faktyczną praktyką na zasadzie dywersyfikacji ryzyka. Dotyczyło to więc spółek zagranicznych, które inwestują swoje aktywa na zasadzie dywersyfikacji ryzyka, również wtedy, gdy w świetle porównania typów były one porównywalne do krajowej osoby prawnej.
- 12 Spółki krajowe, które były zorganizowane w formie korporacji, były natomiast zawsze oceniane według formy prawnej i opodatkowane według przepisów o podatku dochodowym od osób prawnych, nawet jeśli aktywa były inwestowane zgodnie z ustawą, statutem lub faktyczną praktyką na zasadzie dywersyfikacji ryzyka.
- 13 Zgodnie z austriackimi przepisami o nadzorze współuczestnik byłby UCITS i mógł zostać utworzony w Austrii wyłącznie jako fundusz specjalny objęty współwłasnością posiadaczy jednostek uczestnictwa. Taki fundusz specjalny obligatoryjnie zawsze podlegał transparentnemu opodatkowaniu funduszy inwestycyjnych.
- 14 Verwaltungsgerichtshof stawia sobie pytanie, czy przepis taki jak § 188 InvFG 2011, który w szczególnym przypadku UCITS lub odpowiadających UCITS zagranicznych funduszy publicznych zapewnia równe traktowanie pod względem podatkowym krajowych i zagranicznych funduszy inwestycyjnych, stanowi ograniczenie swobody przepływu kapitału. Pytanie to stawia dlatego, że współuczestnik, gdyby działał jako austriacki fundusz inwestycyjny, również nie

mógłby uzyskać zaliczenia podatku od zysków kapitałowych ani zwrotu podatku od zysków kapitałowych. Dlatego też dla posiadacza jednostek uczestnictwa inwestowanie w krajowe zamiast zagraniczne fundusze publiczne nie jest bardziej atrakcyjne. Jest odwrotnie: Jeżeli również w przypadku UCITS § 188 InvFG 2011 zostaje wyłączony przez prawo Unii, to bardziej atrakcyjne będzie inwestowanie w zagraniczny fundusz publiczny niż w krajowy, ponieważ tylko fundusz zagraniczny ma efekt osłonowy.

- 15 Koncepcja austriackiego opodatkowania funduszy inwestycyjnych od początku była ściśle powiązana z przepisami o nadzorze, które nie pozwalały na utworzenie funduszu w formie korporacji, i miały na celu zapewnienie transparentnego opodatkowania krajowych i zagranicznych funduszy publicznych na poziomie posiadaczy jednostek uczestnictwa. Wynika to już ze wspólnego uregulowania przepisów o nadzorze i przepisów podatkowych od 1963 r. w jednej ustawie (§ 23 Investmentfondsgesetz 1963 [ustawy o funduszach inwestycyjnych z 1963 r.]). Odrębna regulacja dotycząca opodatkowania krajowych funduszy publicznych nie została uznana za konieczną, ponieważ przepisy o nadzorze przewidywały jedynie transparentne podmioty jako fundusze i w związku z tym fundusz nie mógł być podmiotem opodatkowania.
- 16 Powiązanie to jest ponadto widoczne w niemających jeszcze zastosowania w niniejszej sprawie przepisach Alternative Investmentfonds Manager-Gesetz (ustawy o zarządzaniu alternatywnymi funduszami inwestycyjnymi) (AIFMG), na mocy których – zgodnie z wdrożoną w ten sposób na poziomie krajowym dyrektywą 2011/61/UE – zezwolono na tworzenie określonych publicznych alternatywnych funduszy inwestycyjnych (AFI) w kraju, inaczej niż dotychczas, również w formie korporacji (np. fundusze inwestycyjne w nieruchomości). Jednocześnie w § 186 i 188 InvFG 2011 zmieniono opodatkowanie funduszy inwestycyjnych w taki sposób, że – również w Austrii – bierze się obecnie pod uwagę wyłącznie to, czy fundusz jest klasyfikowany z punktu widzenia przepisów o nadzorze jako fundusz inwestycyjny (np. UCITS czy AFI) i w związku z tym nie ma znaczenia forma prawna. W ten sposób w przypadku wszystkich funduszy publicznych w dalszym ciągu pozostaje zapewnione, że fundusz – nawet gdyby obecnie miało chodzić o krajową korporację – nie może mieć podatkowego efektu osłonowego oraz że ma miejsce transparentne opodatkowanie na poziomie posiadacza jednostek uczestnictwa. Regulacja podatkowa dotycząca krajowych funduszy publicznych – porównywalna z § 188 InvFG 2011 – stała się konieczna dopiero po zmianie przepisów o nadzorze przez AIFMG.
- 17 W tych okolicznościach Verwaltungsgerichtshof ma wątpliwości, czy istnieje obiektywna porównywalność pomiędzy zagranicznymi funduszami publicznymi, które materialnie stanowią UCITS, a korporacjami, które wprawdzie inwestują swoje aktywa na zasadzie dywersyfikacji ryzyka, ale nie stanowią UCITS.
- 18 Gdyby TSUE miał potwierdzić obiektywną porównywalność, zdaniem Verwaltungsgerichtshof należałoby wówczas zbadać, czy mogłoby istnieć uzasadnienie dla ograniczenia swobodnego przepływu kapitału. W szczególności

należałoby tutaj zbadać, czy można zastosować jako uzasadnienie zachowanie zrównoważonego podziału kompetencji podatkowych.

- 19 Zgodnie z prawem austriackim krajowe UCITS nie są zwolnione z podatku od zysków kapitałowych. Zwolnienie może nastąpić wyłącznie na poziomie posiadaczy jednostek uczestnictwa. Austriacka koncepcja opodatkowania funduszy inwestycyjnych zapewnia zatem, że zyski kapitałowe podlegające opodatkowaniu na mocy krajowych przepisów podatkowych są zwolnione z podatku od zysków kapitałowych (w drodze zaliczenia lub zwrotu) tylko wtedy i tylko w zakresie, w jakim posiadacze jednostek uczestnictwa są objęci umową o unikaniu podwójnego opodatkowania (między Austrią a państwami ich zamieszkania), która przyznaje obniżenie lub zwolnienie z podatku od zysków kapitałowych. W przypadku zagranicznych funduszy inwestycyjnych, które odpowiadają również UCITS, § 188 InvFG 2011 zapewnia w ten sam sposób, że również tam zwolnienie następuje wyłącznie zgodnie z umowami o unikaniu podwójnego opodatkowania zawartymi z państwami zamieszkania posiadaczy jednostek uczestnictwa.
- 20 Ma to przede wszystkim znaczenie dla osób fizycznych będących posiadaczami jednostek uczestnictwa, które podlegają opodatkowaniu podatkiem od krajowych dochodów z tytułu udziałów kapitałowych i na mocy umowy o unikaniu podwójnego opodatkowania z reguły mogą uzyskać jedynie częściowy zwrot podatku od zysków kapitałowych. Jeżeli tacy posiadacze jednostek uczestniczą w funduszu krajowym, zwrot następuje wyłącznie na podstawie umowy o unikaniu podwójnego opodatkowania. W przypadku uznania efektu osłonowego po stronie współuczestnika cały podatek od zysków kapitałowych zostałby zwrócony funduszowi, a tym samym w rezultacie także posiadaczom jednostek uczestnictwa, niezależnie od tego, czy byli oni uprawnieni do zwrotu zgodnie z mającą do nich zastosowanie umową o unikaniu podwójnego opodatkowania.
- 21 Wykładnia prawa Unii w odniesieniu do tych kwestii nie wydaje się ogółem tak oczywista, by nie pozostawiała miejsca na jakiegokolwiek uzasadnione wątpliwości.